

HOOFDSTUK ACHT

De moedervlek

Het lotusmeer

DAMAYANTI TROK MET de karavaan mee, want ze verlangde ernaar haar man te zien. Na dagen reizen kwamen de handelaars midden in dat dichte woud bij een groot meer, dat geurde naar lotussen. Het water was helder en zoet, en op de oevers was gras en hout, en er waren vruchten en bloemen en vogels van allerlei soort. De dieren van de karavaan waren uitgeput, en met verlof van hun leider sloegen de handelaars hun kamp op rond het meer. Het werd avond, en ze bleven er.

Midden in de nacht, toen alles stil was en de vermoeide karavaan sliep, kwam er een kudde wilde olifanten naar een bergstroom om te drinken, en het water was troebel van het vocht dat bij hun bronst van hun slapen liep. Ze zagen de karavaan, en de vele tamme olifanten die erbij hoorden, en in hun bronst stormden ze erop af om ze te doden. Ze kwamen zo hard aan als rotsblokken die van een bergtop naar beneden storten. De karavaan lag te slapen rond het lotusmeer, dwars over hun paden, en ineens vertrapten de olifanten de mensen die daar op de grond lagen. Met kreten van 'Ach!' en 'Help!' vluchtten de handelaars, nog blind van de slaap, de struiken en het bos in. Sommigen werden gedood door de slagtanden, anderen door de slurven, anderen door de poten. Veel kamelen en paarden kwamen om, en wie te voet vluchtte, liep

in zijn angst de anderen onder de voet. Sommigen vielen schreeuwend op de grond, sommigen klommen in de bomen, anderen stortten in de kuilen. Er klonk een geschreeuw dat de drie werelden deed schrikken. 'Brand! Red ons! Vlucht! Waarom vluchten jullie? Pak de juwelen, ze liggen overal! Al dat geld is niets waard! Ik lieg niet!'

Midden in die slachting werd Damayanti wakker. Ze zag wat niemand had kunnen voorzien, en ze sprong op, buiten adem.

Wie het er ongedeerd van af had gebracht, kwam bij elkaar, en ze vroegen elkaar: 'Wat hebben we gedaan, dat ons dit overkomt? We hebben Manibhadra vast niet geëerd, of Vaishravana, de god van de rijkdom, de heer van de yaksha's. Of we hebben de goden die onheil brengen niet vereerd, of niet als eersten. Of het komt door de vogels die we zagen. Aan de sterren ligt het niet. Waar komt dit dan vandaan?'

Anderen, die hun bezit en hun verwanten kwijt waren, zeiden: 'Die vrouw die bij onze karavaan kwam, als een waanzinnige, in die vreemde gedaante, nauwelijks een mens: zij heeft dit verschrikkelijke onheil aangericht. Ze is vast een rakshasa-vrouw, of een yaksha-vrouw, of een pishacha-vrouw. Al dit kwaad is haar werk. Als we die kwade vrouw weer zien, die onze karavaan heeft vernietigd en ons zoveel leed heeft gebracht, dan slaan we haar dood, met stenen en stof, met gras en hout en met onze vuisten.'

Damayanti vluchtte het bos in, beschaamd en bang voor wat er nog zou komen. Ze klaagde over zichzelf. 'Ach, het lot keert zich fel en hevig tegen mij. Het geluk volgt me niet. Voor zover ik weet, heb ik nooit iemand ook maar het kleinste kwaad gedaan, met een daad, een gedachte of een woord. Waar komt dit dan vandaan? Ik moet in een vorig leven een groot kwaad hebben begaan, want dit ongeluk is over me gekomen: het rijk van mijn man verloren, hij verslagen door zijn eigen verwanten, ik van mijn man gescheiden en van mijn zoon en mijn dochter, zonder beschermer, alleen in de wildernis.'

De volgende dag gingen de overlevenden van de karavaan verder. Ze treurden om wat er gebeurd was, om hun broers, hun vaders, hun zonen en hun vrienden. En Damayanti klaagde: 'Wat heb ik misdaan? Ik had in dit lege woud eindelijk een menigte mensen gevonden, en nu is ze vertrapt door een kudde olifanten, en alleen door mijn ongeluk. Ik zal nog lang moeten lijden. De ouden leren dat niemand sterft voor zijn tijd: daarom hebben de olifanten mij vandaag niet vertrapt. Niets overkomt de mensen hier wat niet door het lot komt, want ook als kind heb ik niets kwaads gedaan, met een daad, een

gedachte of een woord, waar dit leed uit zou kunnen komen. Ik denk dat het de hoeders van de wereld zijn, de goden die naar mijn svayamvara kwamen en die ik om Nala afwees: door hun macht ben ik van hem gescheiden.'

Ze ging verder met de brahmanen die de Veda kenden en die de slachting hadden overleefd. Ze liep lang, en tegen de avond kwam ze bij de grote stad van Subahu, de koning van de Chedi's, die altijd de waarheid zei. Ze ging de stad binnen, met haar half kleed om. De mensen van de stad zagen haar gaan, bang, mager, ellendig, met haar haar los en vuil, als een vrouw die haar verstand kwijt was, en de jongens uit de stad liepen haar uit nieuwsgierigheid achterna. Met die jongens om zich heen kwam ze bij het paleis van de koning.

Vanaf het terras zag de koningin-moeder haar staan, met al die mensen om haar heen. Ze zei tegen haar voedster: 'Ga die vrouw halen en breng haar bij mij. Ze is alleen, en die mensen vallen haar lastig. Ze is in nood en ze zoekt bescherming. Zoals ik haar zie, verlicht ze mijn huis. Ze ziet er verwilderd uit, maar met haar grote ogen is ze als Shri, de godin van geluk en glans.'

De voedster joeg de mensen weg, bracht Damayanti naar het terras en vroeg haar: 'Je bent in zo'n ellende, en toch ben je zo mooi. Je straalt als de bliksem tussen de wolken. Zeg me wie je bent, en bij wie je hoort. Je schoonheid is niet die van een mens, ook al draag je geen sieraden. Je hebt niemand om je te helpen, en toch schrik je niet van al die mensen.'

'Ik ben een mens,' zei Damayanti, 'en ik volg mijn man. Ik ben een sairandhri, een vrije vrouw die de vrouwen van een huis in dienst bijstaat, en ik kom uit een goede familie. Ik woon waar ik wil, ik eet vruchten en wortels, ik ben alleen, en ik blijf waar de avond me vindt. Mijn man was me altijd toegewijd, en ik volgde hem als zijn schaduw. Door het lot raakte hij verslingerd aan het dobbelen, hij verloor, en ik ging met hem het woud in, in één kleed, en daar raakte hij om de een of andere reden ook zijn eigen kleed kwijt, tot hij op een nacht, toen ik sliep, de helft van mijn kleed afsneed en mij achterliet, die hem niets had aangedaan. Ik zoek mijn man dag en nacht, en ik vind hem niet.'

Ze huilde, en de koningin-moeder zei zelf tegen haar: 'Blijf bij mij. Ik ben op je gesteld. Mijn mannen zullen je man zoeken. Of misschien komt hij hier uit zichzelf, op zijn zwerftocht. Als je hier blijft, krijg je je man terug.'

'Ik wil bij u blijven,' zei Damayanti, 'maar alleen op voorwaarden. Ik eet niet van de onreine restjes van andermans maaltijd, ik was niemands voeten, en ik spreek met geen andere mannen. Als iemand mij wil hebben, moet u hem straffen, en als hij het blijft proberen, moet die kwade man sterven. Dat is

mijn gelofte. En ik wil spreken met de brahmanen die uitgaan om mijn man te zoeken. Als u dat allemaal doet, blijf ik bij u. Anders kan ik hier niet wonen.'

'Ik zal het allemaal doen,' zei de koningin-moeder. 'Het is goed dat je die gelofte hebt afgelegd.'

Ze zei tegen haar dochter, die Sunanda heette: 'Sunanda, neem deze vrouw, die als een godin is, als je sairandhri. Laat ze bij je zijn, want ze is even oud als jij. Vermaak je met haar, zonder zorgen.'

Sunanda nam Damayanti mee naar haar eigen vertrekken, met haar vriendinnen. Daar werd Damayanti met eer behandeld, alles wat ze wilde kreeg ze, en ze bleef er wonen.

De tiende pas

In het dichte woud zag Nala een grote bosbrand. Midden uit het vuur hoorde hij de stem van een of ander wezen, dat luid riep: 'Nala, kom hier! Nala, kom!'

'Wees niet bang,' riep Nala terug, en hij ging het vuur in. Daar zag hij een grote naga liggen, opgerold, een vorst onder het slangenvolk. De naga vouwde zijn handen. 'Koning, ik ben de naga Karkotaka. Ik heb de rishi Narada bedrogen, een man van zware ascese, en in zijn woede heeft hij me vervloekt. "Blijf hier liggen als iets wat zich niet kan bewegen," zei hij, "tot een zekere Nala je hier weghaalt. Waar hij je neerzet, word je van mijn vloek bevrijd." Door die vloek kan ik geen stap verzetten. Red mij, en ik zal u zeggen wat goed voor u is. Ik zal uw vriend zijn. Er is geen slang als ik. Ik maak me licht voor u. Neem me op en ga snel weg.'

Daarop maakte de vorst van de naga's zich zo klein als een duim. Nala nam hem op en droeg hem het vuur uit, naar een open plek die de brand niet had bereikt. Daar wilde hij de slang neerleggen, maar Karkotaka zei: 'Loop nog wat verder, koning van de Nishadha's, en tel uw passen. Dan doe ik u het grootste goed.'

Nala telde zijn passen, en bij de tiende pas beet Karkotaka hem. Zodra hij gebeten was, verdween zijn gedaante. Nala keek naar zichzelf: hij was veranderd. En hij zag dat de slang zijn eigen gedaante weer had aangenomen.

'Ik heb uw gedaante verborgen,' zei Karkotaka, 'zodat de mensen u niet herkennen. Hij die u dit leed heeft aangedaan, zal door mijn gif gekweld in u wonen. Zolang hij u niet loslaat, zal hij in u wonen, met al zijn ledematen vol

van mijn gif. Hij heeft u bedrogen, u die onschuldig bent en dit niet verdient, uit woede en afgunst, en daarom heb ik u beschermd. Door mijn gunst hoeft u niet meer bang te zijn voor dieren met giftanden, of voor vijanden, of voor brahmanen die de Veda kennen. Mijn gif zal u geen pijn doen, en in de strijd zult u altijd winnen.

Ga vandaag nog naar Ayodhya, de mooie stad, naar Rituparna, en zeg: "Ik ben Bahuka, een wagenmenner." Rituparna kent het dobbelspel als geen ander. Hij zal u het hart van de dobbelstenen geven, in ruil voor het hart van de paarden. Hij komt uit het geslacht van Ikshvaku, hij heeft het koningsgeluk, en hij zal uw vriend worden. Als u de dobbelstenen kent, komt alles goed met u. U zult uw vrouw en uw kinderen terugzien en uw rijk terugkrijgen. Treur niet. En als u uw eigen gedaante wilt zien, denk dan aan mij en trek dit kleed aan. Als u het omslaat, krijgt u uw gedaante terug.' Hij gaf Nala twee kleden van de goden, en daarna was de vorst van de naga's verdwenen.

Nala ging verder, en op de tiende dag kwam hij in de stad van Rituparna. Hij ging naar de koning. 'Ik heet Bahuka. Op de hele aarde is er niemand die paarden ment zoals ik. Ook bij moeilijke zaken en bij alles wat kunde vraagt, kunt u mij raadplegen. En ik kook beter dan wie ook. Alle kunsten die er in de wereld zijn, en alles wat moeilijk is, zal ik proberen te doen. Neem mij in dienst, Rituparna.'

'Blijf bij mij, Bahuka,' zei Rituparna. 'Ik wens je alle goeds. Dat zul je allemaal doen. Ik heb altijd snel willen rijden. Zorg ervoor dat mijn paarden snel worden. Je wordt de opzichter van mijn stallen, en je loon is tienduizend. Varshneya en Jivala zullen altijd voor je klaarstaan, en met hen zul je het goed hebben. Blijf bij mij, Bahuka.'

Nala woonde nu in de stad van Rituparna, geëerd en onbekend, met Varshneya en Jivala, de twee wagenmenners, als zijn kameraden. Hij dacht aan Damayanti, en iedere avond zei hij hetzelfde vers: 'Waar ligt ze nu, met honger en dorst en moe, de arme, en denkt ze aan die dwaas? En wie dient ze nu?'

Op een nacht, toen Nala het weer zei, vroeg Jivala: 'Om wie treur je zo, iedere dag, Bahuka? Ik zou het graag horen. Wiens vrouw is het, om wie je zo treurt?'

'Een dwaas had eens een vrouw die alom bekend was,' zei Nala, 'en hij hield zijn beloften niet. Om de een of andere reden raakte die dwaas van haar gescheiden. Nu zwerft hij rond, en hij heeft dag noch nacht rust. En 's nachts denkt hij aan haar en zingt dit vers. Hij heeft de hele wereld rondgezworven en

ten slotte ergens onderdak gevonden, en daar slijt hij zijn dagen, in een ellende die hij niet verdient, en denkt aan zijn vrouw. Toen het ongeluk hem trof, volgde zij hem het woud in, en hij, een man van weinig waarde, liet haar achter. Nu is haar leven in gevaar. Ze is alleen, ze kent de wegen niet, ze is niet gewend aan zulk leed, en van honger en dorst kan ze haar leven nauwelijks redden. Dat meisje heeft hij achtergelaten, mijn vriend, die man zonder geluk en zonder verstand, in het grote, verschrikkelijke woud.'

De moedervlek

Damayanti's vader, de koning van Vidarbha, wilde Nala terugzien, nu die zijn rijk kwijt was en met zijn vrouw bij vreemden in dienst was geraakt. Hij stuurde brahmanen uit om hem te zoeken. Hij gaf hun rijkdom mee en zei: 'Zoek Nala, en zoek mijn dochter Damayanti. Wie dat volbrengt, wie de koning van de Nishadha's vindt en die twee hier brengt, krijgt van mij duizend koeien, en land, en een dorp zo groot als een stad. En wie ze niet hierheen kan brengen, maar alleen weet waar ze zijn, krijgt van mij duizend koeien.'

De brahmanen trokken uit en zochten Nala en zijn vrouw in steden en landen, maar ze vonden hen nergens. Ten slotte kwam een brahmaan die Sudeva heette in de mooie stad van de Chedi's. In het paleis van de koning werd die dag tot een dag van heil uitgeroepen, en daar zag hij de prinses van Vidarbha staan, naast Sunanda. Ze was vuil en mager, en haar schoonheid was nauwelijks te zien, maar hij keek naar haar grote ogen, en aan allerlei tekenen herkende hij Damayanti.

'Zoals ik haar vroeger zag, zo is ze nog,' dacht Sudeva. 'Ze is als Shri, die alle werelden blij maakt. Ze lijkt op een lotusstengel die door het ongeluk uit het meer van Vidarbha is gerukt en onder de modder is komen te zitten. Ze treurt om haar man, en ze is als de nacht van de volle maan wanneer Rahu, het hoofd dat zon en maan verslindt, de maan heeft opgeslokt. Ze heeft geen sieraden, ook al verdient ze ze, en ze leeft in ellende, zonder iemand die ze liefheeft, en alleen de hoop haar man terug te zien houdt haar in leven. De man is het sieraad van een vrouw: zonder hem straalt ze niet, hoe mooi ze ook is. Wat een harde daad van Nala, dat hij leeft zonder haar en niet aan zijn verdriet bezwijkt. Wanneer vindt zij haar man terug, zoals de ster Rohini de maan terugvindt? Ik moet haar troosten.'

Sudeva ging naar Damayanti toe. ‘Prinses van Vidarbha, ik ben Sudeva, de vriend van je broer. Ik ben gekomen om je te zoeken, in opdracht van je vader. Je vader maakt het goed, en je moeder en je broers ook. Je zoon en je dochter leven, en het gaat hun goed. Je verwanten leven, maar om jou zijn ze half dood, en honderden brahmanen trekken de wereld rond om je te zoeken.’

Damayanti herkende Sudeva. Ze vroeg hem naar al haar verwanten, een voor een, en ze huilde, nu ze de vriend van haar broer daar zo onverwacht zag.

Sunanda zag haar huilen en onder vier ogen met Sudeva praten, en ze schrok. Ze ging naar haar moeder. ‘De sairandhri huilt heel erg bij een brahmaan. Ga eens kijken, als je wilt.’

De moeder van de koning van de Chedi’s kwam uit de vrouwenvertrekken naar de plek waar Damayanti met de brahmaan stond. Ze riep Sudeva bij zich en vroeg hem: ‘Van wie is zij de vrouw, en van wie de dochter? Hoe is ze haar verwanten en haar man kwijtgeraakt? En hoe weet u wie zij is, nu ze er zo aan toe is? Vertel me alles, en vertel het me naar waarheid.’

Sudeva ging rustig zitten, en hij vertelde haar wie Damayanti was. ‘De koning van Vidarbha is een man die de dharma volgt, en dit is zijn dochter, Damayanti. De koning van de Nishadha’s heet Nala, de zoon van Virasena, en zij is de vrouw van die wijze koning. Zijn broer versloeg hem bij het dobbelen en nam hem zijn rijk af, en hij ging weg met Damayanti, en niemand wist waarheen. Om Damayanti zwerven wij over de hele aarde, en nu is ze gevonden, in het huis van uw zoon. Er is geen vrouw die zo mooi is als zij. Tussen haar wenkbrauwen heeft ze sinds haar geboorte een moedervlek, mooi, als een lotus. Ik heb hem toch gezien, al zit hij onder het vuil verborgen. De Beschikker, die ieder schepsel zijn deel toemeet, heeft hem daar zelf gezet, als teken van geluk, en nu is hij nauwelijks te zien, zoals de dunne sikkel van de nieuwe maan. Maar haar schoonheid is niet verdwenen onder het stof, ook al verzorgt ze zich niet. Aan die gestalte en aan die vlek heb ik haar herkend.’

Sunanda waste het vuil weg dat de vlek tussen Damayanti’s wenkbrauwen bedekte, en de vlek verscheen. Sunanda en de koningin-moeder begonnen te huilen, en ze omarmden Damayanti en bleven een tijd zo staan, zonder iets te zeggen.

Ten slotte zei de koningin-moeder: ‘Aan deze vlek zie ik dat je de dochter van mijn zuster bent. Je moeder en ik zijn allebei dochters van Sudaman, de koning van de Dasharna’s. Zij werd uitgehuwelijkt aan de koning van Vidarbha, en ik aan Virabahu. Ik was erbij toen je geboren werd, in het huis van onze

vader, in het land van de Dasharna's. Mijn huis is jouw huis, zoals dat van je vader, en wat ik bezit, is ook van jou.'

Damayanti boog voor de zuster van haar moeder. 'Zonder dat iemand wist wie ik was, heb ik hier gelukkig gewoond. U gaf me alles wat ik wilde en u beschermde me altijd. Ik zou hier nu nog gelukkiger kunnen wonen. Maar ik ben al zo lang weg, moeder. Laat me gaan. Mijn zoon en mijn dochter zijn naar het huis van mijn vader gebracht, en daar wonen ze, zonder vader en zonder moeder: hoe moet het met hen, in hun verdriet? Als u iets voor me wilt doen, laat dan snel een wagen klaarmaken, want ik wil naar Vidarbha.'

'Goed,' zei de zuster van haar moeder. Met verlof van haar zoon liet ze Damayanti in een draagstoel naar Vidarbha brengen, met een groot geleide, met eten en drinken en de beste kleren. Al snel was ze in Vidarbha, en al haar verwanten ontvingen haar met eer. Damayanti zag dat haar verwanten, haar kinderen, haar vader en haar moeder en al haar vriendinnen het goed maakten, en ze eerde de goden en de brahmanen. Haar vader gaf Sudeva duizend koeien, veel rijkdom en een dorp.

Damayanti bleef die nacht in het huis van haar vader en rustte uit, en de volgende dag zei ze tegen haar moeder: 'Moeder, als je wilt dat ik blijf leven, zorg dan dat Nala, die held, hier komt.'

De koningin huilde zo dat ze niets kon antwoorden. Toen de vrouwen in de vrouwenvertrekken haar zo zagen, begonnen ze allemaal te jammeren. Daarna ging de koningin naar de koning. 'Uw dochter Damayanti treurt om haar man. Ze heeft haar schaamte opzijgezet en het mij zelf gezegd, koning. Laat uw mannen alles doen om Nala te vinden.'

De koning stuurde de brahmanen die hem dienden naar alle windstreken. 'Doe alles wat jullie kunnen om Nala te vinden.' Op bevel van de koning van Vidarbha gingen de brahmanen naar Damayanti en zeiden haar dat ze op weg gingen. Ze zei tegen hen: 'Zeg dit in elk land, in elke vergadering, keer op keer:

"Waar ben je heen, dobbelaar, mijn lief, nadat je de helft van mijn kleed had afgesneden en mij, die van je hield, slapend in het woud had achtergelaten? Ze wacht op je, zoals jij haar hebt opgedragen, in dat halve kleed, en ze huilt zonder ophouden: heb medelijden met haar, koning, held, en geef haar antwoord."

Zeg dat en nog meer, zodat hij medelijden met me krijgt: met de wind erachter verbrandt het vuur het woud. Zeg ook:

"Een man moet zijn vrouw altijd onderhouden en beschermen. Waarom heb jij, die de dharma kent, die twee plichten verwaarloosd? Je stond bekend

als wijs, van goede afkomst en vol medelijden, en nu ben je zonder medelijden geworden. Ik denk dat mijn geluk op is. Heb daarom medelijden met me, grote boogschutter. Mildheid is de hoogste dharma: van jou zelf heb ik dat gehoord."

Als iemand jullie antwoordt wanneer jullie dat zeggen, zoek dan in elk geval uit wie hij is en waar hij woont. Onthoud wat hij antwoordt, en breng me zijn woorden zo snel mogelijk. Zorg dat niemand weet in wiens opdracht jullie rondgaan, en ook niet dat jullie bij mij terugkomen. En zoek uit of hij rijk is of arm, en wat hij wil.'

De brahmanen gingen naar alle windstreken om Nala te zoeken. Ze zochten hem in steden en landen, in dorpen, bij de veehoeders en in de hermitages, en overal waar ze kwamen, zeiden ze de woorden die Damayanti hun had meegegeven.

Een tweede svayamvara

Na lange tijd kwam een brahmaan die Parnada heette terug in de stad, en hij zei tegen Damayanti: 'Ik heb dag en nacht naar de koning van de Nishadha's gezocht, Damayanti, en ik kwam in Ayodhya, bij Rituparna, de zoon van Bhangasvara. Ik heb je woorden gezegd, zoals je ze me had meegegeven, in het bijzijn van Rituparna en zijn hof. De koning zei niets, en niemand van zijn hof, hoe vaak ik ze ook herhaalde. Maar toen de koning me had laten gaan en ik alleen was, kwam er iemand naar me toe: een man in dienst van Rituparna, die Bahuka heet. Hij is de wagenmenner van de koning, een lelijke man, met korte armen. Hij rijdt heel snel, en hij kookt heel goed. Hij zuchtte en huilde, hij vroeg hoe het met me ging, en toen zei hij dit:

"Vrouwen van goede afkomst beschermen zichzelf, ook als ze in nood zijn, en zo winnen ze de hemel van de goden. Ook als hun man hen verlaten heeft, worden ze nooit boos. Zulke vrouwen leven met hun gedrag als pantser. Hij was in ellende, hij was dwaas, al zijn geluk was hij kwijt, en dat hij haar verliet, is geen reden voor haar om boos te zijn. Hij zocht voedsel om in leven te blijven, vogels namen hem zijn kleed af, het verdriet verteerde hem: de jonge vrouw hoeft niet boos op hem te zijn. Of hij haar nu goed behandelde of niet, nu ze ziet hoe haar man eraan toe is, zijn rijk kwijt, zijn koningsgeluk kwijt, hoeft ze niet boos te zijn."

Daarom ben ik snel hierheen gekomen. Nu weet je het. Bepaal zelf wat je doet, en zeg het de koning.'

Damayanti ging naar haar moeder en zei haar onder vier ogen: 'Moeder, de koning, mijn vader, mag in geen geval weten wat ik van plan ben. In jouw bijzijn wil ik Sudeva een opdracht geven. Als je het goed met me meent, zorg dan dat mijn vader het niet te weten komt. Laat Sudeva meteen naar Ayodhya gaan om Nala te halen, en laat hem de riten verrichten die heil brengen, net als toen hij mij zo snel bij mijn verwanten terugbracht.'

Toen Parnada was uitgerust, eerde Damayanti hem met rijke gaven. 'Als Nala hier komt, brahmaan, geef ik je nog meer. Je hebt meer voor me gedaan dan iemand anders ooit zal doen, want door jou vind ik mijn man gauw terug.' Parnada wenste haar heil, en hij ging naar huis, want zijn opdracht was volbracht.

Daarna liet Damayanti Sudeva komen, en in het bijzijn van haar moeder zei ze: 'Sudeva, ga naar Ayodhya, naar koning Rituparna, en zeg hem dit: "Damayanti houdt opnieuw een svayamvara, want ze wil een andere man. Alle koningen en prinsen gaan erheen. Volgens de berekening is het morgen. Als het u mogelijk is, ga dan snel. Morgen, als de zon opkomt, kiest ze een tweede man, want niemand weet of de held Nala nog leeft of dood is."'

Sudeva ging, en hij zei koning Rituparna alles wat Damayanti hem had opgedragen. Rituparna riep Bahuka bij zich. 'Ik wil naar Vidarbha, naar de svayamvara van Damayanti, in één dag, als jij dat mogelijk vindt, Bahuka, jij die het wezen van de paarden kent.'

Misschien doet Damayanti dit omdat het verdriet haar verblindt, dacht Nala. Of misschien is het een grote list die ze om mij heeft bedacht. Ach, wat wil de arme prinses van Vidarbha een wrede daad doen, nu ik haar heb bedrogen, ik, laag en kwaad en zonder verstand. De aard van vrouwen is wisselvallig in de wereld, en mijn eigen fout is groot. Misschien doet ze het omdat ze niet meer van me houdt, nu ze zo lang van me gescheiden is, omdat het verdriet om mij haar uitput en ze wanhoopt. Maar zoiets zou ze nooit doen, vooral niet nu ze de moeder van mijn kinderen is. Wat er waar is en wat goed is, zal ik weten als ik erheen ga. Ik doe wat Rituparna wil, en ik doe wat ik zelf wil. Bahuka vouwde zijn handen en zei tegen koning Rituparna: 'Ik beloof het u, koning: u zult in één dag in de stad van Vidarbha zijn.'

Op bevel van de koning ging Bahuka naar de stallen en bekeek de paarden. Rituparna bleef hem aansporen om op te schieten, maar Bahuka keek lang

en overwoog alles goed, en hij koos magere paarden, die sterk waren en een lange tocht aankonden, vol vuur en kracht, van goede afkomst en makkelijk te leiden. Ze hadden geen slechte tekens, brede neusgaten en zware kaken en de tien krullen in hun haar op de goede plaatsen, ze kwamen uit het land aan de Sindhu, en ze waren snel als de wind.

De koning zag de paarden. 'Wat ben je van plan? Wil je met ons spotten? Hoe kunnen mijn paarden ons trekken, zo zwak en kortademig? Hoe moeten we met zulke paarden die lange weg afleggen?'

Bahuka wees hem de krullen in hun haar, op het voorhoofd, op het hoofd, aan de flanken, op de borst en op de rug. 'Deze paarden brengen ons naar Vidarbha. Maar als u andere wilt, wijs ze dan aan, en ik span ze voor u in.'

'Jij kent het wezen van de paarden, Bahuka, en je bent er bedreven in. Span snel de paarden in die het volgens jou kunnen.'

Bahuka spande vier uitstekende paarden voor de wagen, van goede afkomst en snel. Toen ze ingespannen waren, steeg de koning haastig op de wagen, en de paarden vielen op hun knieën. Bahuka kalmeerde ze, trok ze met de teugels omhoog, liet de wagenmenner Varshneya op de wagen stijgen en maakte zich klaar om op volle snelheid te vertrekken. Hij dreef de paarden aan, en ze rezen op alsof ze de lucht in gingen, zodat de man op de wagen er duizelig van werd.

De koning van Ayodhya zag hoe snel de paarden de wagen trokken, hoe Bahuka ze kende, hoe sterk en vurig hij was en hoe hij de teugels hield, en hij genoot ervan.

Varshneya, Nala's oude wagenmenner, hoorde het geluid van de wagen en zag hoe Bahuka de paarden in bedwang hield, en hij dacht na. Is dit Matali, de wagenmenner van Indra, de koning van de goden? Ik zie dezelfde grote tekenen aan Bahuka, die held. Of is het Shalihotra, die alles van paarden weet, in een mooie mensengedaante? Of is het koning Nala, die steden van vijanden veroverde, die hier gekomen is? Of misschien kent Bahuka dezelfde kunst als Nala: hij weet net zoveel, en hij is ook even oud. Dan is het misschien Nala niet, maar iemand met dezelfde kennis. Grote mensen zwerven verborgen over de aarde, door het lot gebonden, en vermomd zoals de leerboeken het beschrijven. Dat hij lelijk is, hoeft mijn oordeel niet te veranderen: Nala kan zijn gestalte zijn kwijtgeraakt. Bahuka heeft alle gaven. Ik denk dat het Nala is.

. . .

HOOFDSTUK ACHT van *De wapens van de goden*, boek 4 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/de-moedervlek/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Het hart van de dobbelstenen*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/het-hart-van-de-dobbelstenen/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.